

Pellervo-Seura ry

Puhe

Toimitusjohtaja Sami Karhu

Sataosaajat Osuuskunta 20 vuotta

Pori 12.2.2015

Arvoisa Sataosaajien juhlaväki

Kun valmistauduin tähän juhlaan ja mainitsin mieluisasta tehtävästäni tulla Poriin, niin vaimoni - joka itsekkin on osuustoimintainen ja tuntee juhlivaa yritystä - sanoi, että ”niin menet sinne SATAÄLYYN”. Johon minä, että kyllä sen voi niinkin ilmaista, vaikka yritysrekisteriin on saattanut lipsahtaa toinen nimi 1990-luvulla.

Miksi myös tämä uusikin nimi mielestäni hyvin sopii, se varmaan käy selville tästä puheesta.

Sataosaajat ovat kehityksen etujoukkoa. Yrityksenne on ollut merkittävällä tavalla kehittämässä suomalaista talouselämää ja yhteiskuntaa.

Kunniallinen työ on yhteiskunnan perusta ja Sataosaajien väki tekee kaikilla mittareilla todella rehellistä työtä monilla toimialoilla hyvinvointi-, sähkö- ja yritys- ja koulutuspalveluissa sekä käsityötuotteissa. Se on ymmärtääkseni juhlan syvin aihe.

Kunniallista työtä voi tehdä monella mallilla, mutta Sataosaajat on omalla toiminnallaan uran aukaisijoita osuuskuntamallille; niin Porin alueella kuin valtakunnallisestikin.

Sataosaajat ovat yritysneuvonnalla olleet kättilönä monille uusille osuuskunnille. Se on arvokasta työtä. Suomeen on luotu reilun parin vuosikymmenen aikana uusi tapa osallistua talouteen työosuuskuntien muodossa. Uskon, että olemme sittenkin vasta alussa ja ilmiöstä tulee yhä merkittävämpi vuosikymmenien kuluessa.

Valtakunnallisesti merkittävistä kehitysprojekteista nousee mieleen erityisesti ”yhteisö-
mistajuudella yrittäjyyteen” –hanke, jossa haettiin ratkaisuja pienyritysten jatkajaongel-
miin. Ajatus, että henkilöstö ostaa osuuskunnan lukuun liiketoiminnan, on osaamiskes-
keisillä aloilla liian vähän pohdittu malli. Sen aika tulee. Erkki K. Kangas oli tässä keskei-
senä aivona.

Sataosaajat ovat osallistuneet pitkään valtakunnalliseen järjestötyöhön osuustoiminta-
mallin edistämiseksi ja kehittämiseksi. Osuustoiminnan Kehittäjät – Coop Finland ry yh-
distää osuuskunta-aktivisteja. Järjestö on Pellervon jäsen ja yhdistyksen hallitus on
usein nähty Pellervon neuvotteluhuoneessa kokousta pitämässä Pekka Pättiniemen ja
Tuula Merikiven puheenjohtajana.

Vuoden 2015 alusta Pellervon valtuuskunnassa Pekka Pättiniemen yli kymmenen vuo-
den kauden jälkeen Tuula Merikivi. Tervetuloa mukaan! Ensimmäinen kokous on maa-
liskuun alussa.

Osuuskuntia syntyy noin 200 yrityksen vuosivauhtia. Viime vuonna syntyi 237 uutta
osuuskuntaa. Suurimmat ryhmät ovat vesihuolto-osuuskunnat ja henkilöstöomisteiset
yritykset. Yrityksiä syntyy nykyään varsin monenlaisten liikeideoiden ympärille, joihin mi-
nun mielikuvitus ei meinaa riittää, mm. laskuvarjohyppyosuuskunta.

Ylipäänsä luovien alojen osuuskunnat nousevat nyt. Onkin niin, että osuuskuntia syntyy
usein toimialoittaisena aaltona, mihin vaikuttaa varmasti yhteiskunnallis-taloudellinen to-
dellisuus ja mallista oppiminen. Näin on käynyt Gebhardien ajoista 1900-luvun alusta.
Kerran osuuspankit ja -kaupatkin olivat uusosuuskuntia eikä siihen aikaan muita ollut-
kaan. Mikähän aalto on 20 vuoden päästä?

Sataosaajat ovat osaltaan täyttäneet sitä ajatusta, jonka Suomen ensimmäisen osuus-
toimintalain 1901 laatijoihin ja neuvojiin kuulunut Pellervon lakimies J. K. Paasikivi totesi.
Hän nimittäin lausui Pellervon Päivässä 1902, että

*”Laki sinänsä ei kuitenkaan vielä saa mitään aikaan.
Se on ainoastaan ulkonainen muoto, jossa
elämä voi liikkua. Osuustoimintaperiaatetta voidaan sovittaa
miltei jokaiselle taloudellisen elämän alalle.”*

Hän jatkoi:

*Me olemme vielä tässä niin alulla, meidän kokemuksemme
ei vielä ulotu pitkälle. Sen perustuksella ei voi
sanoa, kykeneekö meidän kansamme tätä täysin
määrin hyväkseen käyttämään.”*

Kansa kykeni. Osuuskuntia syntyikin useille aloille. Myös työosuuskuntia syntyi. Ilmiö kuitenkin hiipui suhdanteisiin, johtamiskysymyksiin ja työmarkkinasuhteiden ankaruuteen. Uudelleen asiaan palattiin menestyksellisesti vasta 80 vuotta myöhemmin. Pitkä tähtäin on elinkeinopolitiikassa hyväksi!

Haluan ottaa kantaa myös sen verran lisää elinkeinopolitiikkaan, että osuuskuntaosaimista pitää olla saatavissa yritysneuvonnassa. Sitä pitää olla ilman muuta yritysneuvonan linjaorganisaatioissa, siis siellä missä tunnetaan muutkin yritysmaallit. Usein sanotaan, että osuuskuntamallille tämä riittää eikä erityistoimenpiteitä tarvita. Itse olen sitä mieltä, että osuuskuntaneuvonnassa ovat tarpeen myös erityistoimenpiteet. Yhteisyritysjäyden verkostojen luomiseen ja osaajien rohkaisemiseen yritystoiminnan ihmeelliseen maailmaan täytyy olla erikoistunutta neuvontaa jotenkin ja jossain.

Osuustoiminta ei olisi syntyjajoistaan alkaen edistynyt ilman erikoistoimenpiteitä enkä ole ihan varma, että niin tapahtuu myöskään jatkossa. Tämä on ihan luonnollista, kun ajattelee, että vaativaa yritysmaallia ei millään tavalla kattavasti opeteta oppilaitoksissa. Mistä ihmeestä kansalaiset itsestään mallin keksisivät ja aina löytäisivät toisensa?

Kuten hyvin tiedämme, osuustoiminta nousi uudelleen esiin uuden yritysmaallisuuden muotona 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa. Työ etsi uusia muotoja talouden alati käynnissä

olevissa murroksissa ja kun lama iski päälle, motiivina oli luoda työpaikat itse jo siksin, että palkkatyötä ei juuri ollut tarjolla. Itse muistan ajat hyvin, kun juuri sopivasti valmistuin lamaan. Monilla muillakin kuin minulla on CV noilta ajoilta kuin Aku Ankalla. Eipä ihme, että jopa osuustoiminnan pelastusrengasta etsittiin hädän hetkellä.

Osuustoiminnassa on paljon vastasyklisyyttä niin suhdanteiden kuin monen muunkin asian suhteen. Meillä on jälleen kahden vuosikymmenen jälkeen taantuma ja epäilemättä sellainen on myös kahden vuosikymmenen päästä 2030-luvulla. Osuustoiminta tulee olemaan jo tästäkin syystä pysyvästi keinovalikoimassa.

Paljon syvempi kysymys on työn ja työelämän muutos. Kun pääoma on päässä eikä lompakossa, osaajien kannattaa yhä useammin ottaa työ omaan haltuun. Palkkasuhteen ja yhteisrittäjyyden risteyskohdasta löytyy osuuskunta. Kun molemmista yhdistetään paras aines, syntyy osaajien hyvin toimiva yritys.

Osuuskunta on vaativa yritysmuoto. Se vaatii korkeaa osaamista ja hyvää asennetta. Se vaatii ihmisenä kasvamista. Se ei sovi aina ja kaikkeen, mutta usein ja moneen. Innostuneisuus, oppiminen ja osaaminen on hyvä polku ja ohjenuora.

Hyvät kuulijat,

Osuustoiminnan suhteellinen osuus on suurin Suomessa. Ehkä Suomi on siksi melko tavalla harmoninen yhteiskunta tässä epävakauksien maailmassa. Olemme näin vaalien alla muistuttaneet yhteiskunnallisia toimijoita liiketoimintamalliin liittyvistä mahdollisuuksista. Tavoitteita on ollut laatimassa myös Sataosaajat järjestöyhteyksien kautta. Haluan tuoda yhteisiä ajatuksiamme esiin, koska ne avaavat mielestäni hyvin mieltä ja laajentavat tajuntaa.

Mihin siis osuustoiminta soveltuu? Varsin moneen.

Biotaloudelle on ominaista, että biomassoista lähtevät raaka-ainevirrat ovat hajallaan ja ne pitää koota suuriksi raaka-ainevirroiksi. Osuustoimintamalli sopii varsin hyvin monenlaiseseen liiketoimintaan, jolla organisoidaan biotaloutta. Vaaleissa tämä on paljon esillä ja jotain varmaan myös tapahtuu.

Julkisin varoin ei ole mahdollisuuksia rakentaa kaikkea ihmisten tarvitsemaa perusrakennetta. Osuuskunta sopii monenlaiseseen infrastruktuurirakentamiseen, tästä esimerkkeinä vesiosuuskunnat ja laajakaistaosuuskunnat.

Työ, työelämä ja yrittäjyys ovat jatkuvassa muutoksessa. Henkilöstöomisteisten osuuskuntien kautta organisoidaan ammattilaisten osaamista markkinoille. Osuuskuntamallin avulla yrittäjäksi voivat ryhtyä sellaisetkin, joille yksinyrittäjyys ei ole ensisijainen vaihtoehto.

Pienyrittäjyyden kilpailukykyä voidaan vahvistaa osuuskuntaan pohjaavilla yrittäjäverkostoilla, jolloin saadaan suurempi osto- ja markkinointivoima muun muassa yhteisine tuotemerkkeineen. Myös tukipalveluita voidaan hankkia yhdessä.

Sitten teidän hyvin tuntema EBO! Eli yritysten omistajavaihdokset. Siitä jo puhuttiin.

Osaavalla kotimaisella omistajuudella on suuri merkitys Suomen talouselämän myönteiselle kehitykselle. Osuuskunta laajasti omistettuna yritysmallina kiinnittää yritystoimintaa Suomeen jäsenten elinympäristöön. Tämä heijastuu moniin Suomea hyödyttäviin tulovirtoihin.

Kotimainen osuustoiminnallinen omistajuus kannustaa yrityksiä investoimaan Suomeen jäsenten elinympäristöön. Tämä tuo taloudellista toimeliaisuutta omaan maahan ja hyödyttää koko yhteiskuntaa. Osuustoimintayritykset esimerkiksi metsä- ja elintarviketeollisuuden alalla ovat maan suurimpia investoijia lähivuosina.

Olennaista maan kehityksen kannalta on, että osuustoimintayritysten avulla taloudellinen toimeliaisuus leviää eri puolille maata, myös muualle kuin suurimpiin väestökeskuksiin.

Osuustoiminnalliset arvoketjut, erityisesti elintarviketeollisuudessa, jättävät taloudellista hyvää kattavasti Suomeen. Kotimaisen tuotannon suosiminen kannattelee Suomea ja tuo työtä ja toimeentuloa.

Sosiaali- ja terveysalalle tulee eri syistä yhä enemmän yrityksiä kuntien omistamien organisaatioiden sijaan ja rinnalle. Osuustoimintamallin soveltaminen sosiaali- ja terveysalalla turvaa kotimaista omistajuutta ja käyttäjälähtöisyyttä elintärkeissä palveluissa.

Osuuskunta on myös kasvatopedagogiikkaa kouluissa. Osuuskuntamuoto sopii varsin hyvin yrittäjyyden valmennusympäristöksi oppilaitoksissa. Tiimiyrittäjyys on tunnettu metodi kouluissa.

Finanssipalvelujen saatavuus on elinehto nykyaikaiselle yhteiskunnalliselle kehitykselle. Osuustoimintayritysten avulla finanssipalvelut ovat saatavissa koko maassa ja kaikelle kansalle.

Osuustoiminta on arvopohjaista jäsenten omaan elinpiiriin kiinnittyvää taloudellista toimintaa. Se lisää ihmisten osallisuutta yhteiskuntaan.

Mitä odotamme julkiselta vallalta? Ennen kaikkea asennetta ja ymmärrystä, että yksi yritysmalli ei riitä. Joskus oikeastaan hämmästy, että miten yksisilmäisesti ajatellaan, että vain pääoman tuotto ja yrityksen arvonnousu ovat yritystoiminnan tähtäin. Käyttäjämisteisuus ja sen tuoma syvä ratkaisu yrityksen perustehtävän suhteen on saattanut jäädä pahan kerran taka-alalle. Yhteiskunnassa on sääntelyssä syvä pohjavire, joka vääntää osakeyhtiön suuntaan. Tämä on valitettavaa. Osuustoimintaihmiset tietävät, että yritysmallien monimuotoisuus ja ihmisten laaja osallisuus lisäävät talouden suorituskykyä ja ihmisten hyvinvointia.

Vapaaehtoiseen yhteenliittymiseen pohjaava jäsenomisteinen yritysmaali tulee saada asiallinen kohtelu kilpailulainasioissa, verotuksessa, kirjanpitostandardeissa, infrastruktuurirakentamisessa, yrittäjyyskasvatuksessa, opetuksessa, tutkimuksessa, työelämää koskevassa lainsäädännössä ja kehityspolitiikassa. Osa asioista on kunnossa, mutta osa ei.

Ylimpien valtiollisten toimijoiden paitsi päätöksillä myös asenteella ja lausumilla on tärkeä merkitys osuustoiminnallisen yritystoiminnan edistämisessä. Se kannustaa eri toimijoita yhteiskunnassa huomioimaan myös osuustoimintamallin tarpeet.

Emme ole ajatuksiemme kanssa yksin. Osuustoiminnan yhteiskunnallisen vahvistamisen tavoitteet ovat maailmanlaajuisia. YK:n osuustoimintavuotta 2012 seuranneen kansainvälisen kehittämisen vuosikymmen 2020 asti tähtää yritysmaalin yhteiskunnallisen aseman kohentamiseen. Tavoitteena on:

- Vahvistaa jäsensuhdetta sekä jäsenten ja hallinnon osallistumista.
- Edistää osuuskuntien asemaa kestäväen kehityksen rakentajina.
- Vahvistaa osuustoiminnan sanomaa ja turvata osuustoiminnan identiteetti.
- Varmistaa, että yhteiskunnalliset toimintapuitteet tukevat osuuskuntien kasvua.
- Mahdollistaa osuuskuntien pääoman hankkiminen samalla taaten jäsenten sananvallan.

Hyvät kuulijat,

Pellervon toimialaan kuuluu markkinatutkimus. Minäkin tein tutkimuksen. Otos oli yksi henkilö. Joku tiukka voisi sanoa, että se ei edusta tilastollisesti koko kansaa, mutta ainakin haastateltava on tuntenut teidät 1994 alkaen, siis ennen kuin yrityskään on ollut pystyssä. Hän sanoi, että ”on hyvä tunne Sataosaajiin päin. Energinen joukko, jota leimaa sinnikäs pitkän tähtäimen toiminta. Luotettavuudella mennään eteenpäin. Iloisuus ja innostuneisuus leimaa toimintaa, vaikka ei kai koko ajan voi olla helppoa.” Paasikivelläkin oli määritelmä tällaiselle joukolle:

"Mutta osuustoiminnan merkitys ei rajoitu ainoastaan taloudelliselle alalle, vaan ulottuu kauas sen ulkopuolelle. Osuuskunta on koulu jäseniensä siveellisten ominaisuuksien kehittämiseksi, ennen kaikkea lujan yhteismielen, solidarisuuden tunteen kasvattamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tuo periaate »yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta» on kyllä ankara; mutta se on myös kohottava ja ylentävä. Se saattaa ihmiset havaitsemaan, että he eivät ole toistensa vihamiehiä vaan ystäviä, että elämä ei ole »kaikkien sota kaikkia vastaan», vaan että se mikä yhtä nostaa, nostaa myös toista, ja mikä yhtä kaataa, kaataa myös toista. Ja kuta laajemmalle osuustoiminta leviää, kuta laajemmat piirit sidotaan toisiinsa osuuskuntaverkon avulla, sitä laajemmalle leviää myös tieto tuosta etujen yhteisyydestä, sitä laajemmalta pääsee vallalle yhteistunne. Sentähden on osuustoiminta-aate sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa yksi kaikkein hedelmällisimpiä aatteita, mitä" nykyaikana liikkuu."

Olen otettu, kun sain kutsun juhlapuheen pitäjäksi. Ajattelin, että vaativa tehtävä, koska sataosaajalaiset tuntevat asioita kovin hyvin ja ovat verkostoineen itse monessa mukana. Ihan pintaliidolla ei nyt selvitäkään. Siksi kokosin tähän laajemmalti yhteisiä ajatuksiamme.

Onnittelut ja kiitokset Pellervon puolesta tähänastisesta ja toivotan pitkä ikää ja kaikkea hyvää myös jatkossa. Kiitos!